

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мариян Стоядинов

Православен богословски факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий”

относно дисертационен труд за присъждане на научна и образователна
степен „доктор“ на Яна Петрова Стоилова,
Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски”

Тема на предложението труд:

ЧОВЕКЪТ МЕЖДУ СТРАДАНИЕТО И ПРОСВЕТЛЕНИЕТО

(Православно-богословски анализ на будистката антропология)

Предложението за становище труд е по същество заява за аналитичен прочит от православно-богословска гледна точка на будистката антропология, като страданието и просветлението са едновременно отправни точки и ограничителни хоризонти на дискурса.

Докторантът излага тезата си в рамките на 256 стандартни страници. Съдържанието включва *предговор, увод, три глави, заключение, речник на будистката антропология, списък със съкращенията, приложение и списък с използваната литература.*

1. Ще коментирам текста първо от формална страна. Уводът ясно очертава обекта и предмета на изследването като целите, задачите и методологията са прецизно дефинирани. Първите две глави са посветени на общия характер на индийската култура и етос, и съответно на основните антропологични принципи в будизма. Сам по себе си един анализ на будистката антропология не може да бъде пълноценен, ако подобни

въпроси останат извън полезрението на изследователя. В този смисъл първата глава (от 26 до 88 с.) е едно уместно въведение в историческия и културен контекст, в който се намират корените на будисткото учение. Втората глава (от 81 до 157 с.) въвежда в началата на будистката антропология като в случай имаме на лице не само изложение, но и опити за критичен анализ и съпоставка с християнската гледна точка. Третата глава, посветена на пътя на Буда и пътя на Христос (от 175 до 222 с.), е по същество сърцевината на темата. Речникът и приложението са удачно допълнение към основния текст, особено за хора, които не са запознати в детайли с предмета на изследване. Критичният апарат показва добра ориентация в работата с извори и коментарни текстове. В библиографията би било добре да се уточни в какви издания са ползвани текстовете, означени като *канонична литература*.

2. В съдържателен план ще сумирам впечатленията си в следната последователност:

А) *Уникалността* на изследването е безспорна, доколкото това е първият опит в българското православно богословие за изследване на будистката антропология.

Б) Една систематизиция (или поне изброяване) на недоразуменията относно будизма, за които авторът загатва в началото (с. 6) би била от полза.

В) Съпоставянето на будистката антропология с християнския възглед за човека – който не може да бъде изолиран от Богочовека – е сериозно предизвикателство, на което не може да се отговори без добро познаване на изворите, а също и на изследователските приноси по проблема в по-

ново време. В случая докторантът е засвидетелствал добра библиографска осведоменост.

Г) Изследването само би спечелило, ако авторът използваше светоотеческите извори директно – посредством критични издания, или поне в превод. Би било добре при позоваване на светите отци да се посочват съчиненията им (вкл. и в случаите на цитиране по трудове на съвременни изследователи).

Д) Въпреки доброто ниво на изследването в детайла, бих отправил препоръка за по-прецизен богословски фокус в базисната интерпретация на будизма. Считам това за необходима, дори задължителна, предпоставка. Като илюстрация ще приведа твърдението, че „будизмът е най-древната религия в света с претенции за универсалност” (Увод, с. 6). Ако християнството нямаше пряка връзка със старозаветното откровение подобно твърдение би било приемливо. Всъщност, последното хармонира с разбирането, че юдаизмът и християнството са „различни религии”. Но в една богословска перспектива, в която Въплъщението на Словото е изпълнение на Божието обещание за Месия (Бит. 3:19) цитираното по-горе няма място. Библейското откровение и рецепцията му в Преданието на Църквата третира *сътворението* на света и *въплъщението* на Словото като етапи в един единен процес. Разбира се, възможно е да дистанцираме Божието откровение (като не-религия) от всяка друга проекция на религиозното чувство в езически религии, но подобна предпоставка не личи в изследването.

В заключение ще изтъкна, че Яна Стоилова ни предлага едно добре написано и интригуващо изследване, което заслужава да бъде оценено по достойнство.

Въз основа на изложеното по-горе и според изискването на процедурата по настоящата защита, декларирам, че ще гласувам „за” присъждането на научната и образователна степен „доктор” на Яна Петрова Стоилова.

Велико Търново

Доц. д-р Мариян Стоядинов

20.11.2014 г.

.....